אסתר חוברת 3 תוכנית מפגש למנחה

האיש שלא השתחווה | יום חמישי 15 באוקטובר 19:00–20:30 | 2026

מטרת הערב: לעזור לקבוצה לחוש את חיי האנשים שהצו נוגע בהם, להבחין בין אסתר פרק 3 לבין בחירות העיבוד, ולחשוב כיצד מצפון וסמכות משפיעים על הזולת. השתמשו במהדורת הדפוס הנקובה, 29 :v3.5.1 עמודי סיפור / 32 עמודים פיזיים.

תוכנית ל־90 דקות

שעה	דקות	הנחיה
19:00–19:18	18	סבב שיתוף: רגעים טובים, קשיים, אירועים משמעותיים, פרטים משעשעים ובקשות תפילה. כ־90–60 שניות לכל אדם; מותר לא לשתף.
19:18–19:23	5	הציגו את התקציר ואת ההזמנה להתבוננות דרך sonder שלהלן. הגדירו את שלוש שאלות הקריאה.
19:23–19:27	4	קראו בצד הפנימי של הכריכה הקדמית את אסתר .5–3:1 ציינו שעמודי הסיפור 10–1 מדמיינים את פרק הזמן שקדם לכך.
19:27–19:49	22	עברו על עמודי הסיפור ,13–1 תמונה אחר תמונה. עצרו לשיחה קצרה אחרי 3 ו־9; תנו לסצנות החברות להתקדם בטבעיות.
19:49–19:56	7	קראו את עמודי הכפולה 15–14; תנו דקה שקטה ואז הזמינו שתיים או שלוש תגובות.
19:56–20:01	5	עברו לסוף וקראו את אסתר .15–3:6 השאירו רגע לקלוט שהצו כולל גם ילדים.
20:01–20:19	18	המשיכו בעמודי הסיפור .29–16 עצרו בקצרה אחרי 20; שמרו זמן לפתיחה האחרונה של שני העמודים זה מול זה, .29–28
20:19–20:27	8	חזרו ל־3:15. בקשו דבר אחד שנצפה במקרא, תוספת אחת של הקומיקס ותגובה מעשית אחת.
20:27–20:30	3	התפללו על הצרכים שכבר שותפו, תוך התייחסות לדאגה לזולת, לאמת ולמי שנתונים לאיום.

פתיחה בקול שלכם

״בפעם הקודמת אסתר נעשתה מלכה, מרדכי דיווח על סכנה והאזהרה נכתבה ברישום המלכותי. הערב העבודה הרגילה בארמון נמשכת. נפגוש אנשים שמשתמשים בהשפעה בדרכים שונות מאוד. בחרו אדם אחד מעבר לשני הגברים שבסצנת הכותרת: מישהו שעובד, ממתין, כותב או מנסה לדאוג לחבר. שימו לב למשמעות החלטות המלך בתוך חייו של אותו אדם.״

הכנה ושמירה על הקצב

סמנו את עמודי הסיפור 20 ,15–14 ,9 ,3 ו־29.–28 מספר עמוד הסיפור ועוד 2 הוא מספר העמוד הפיזי בקובץ PDF; הכפולה היא בעמודים הפיזיים .17–16 בחרו שני קוראים למקרא. קראו כל תמונה, אך דונו רק בנקודות שנבחרו; השאירו לתמונות ללא מילים כמה שניות שקטות.

שלוש שאלות חוזרות: מה נאמר? מה מדומיין? חייו של מי מושפעים? הדף למשתתפים נועד לעיון, ולא להרצאה על חמישה עמודים. הסתפקו בהתמצאות היסטורית קצרה, והשיבו על היתר אם יישאלו שאלות.

אם השיתוף בתחילה מגיע ל־20 דקות, הסתפקו בתקציר של שלוש דקות. אם קריאת הקומיקס מתארכת, קבלו תשובה אחת אחרי עמוד 9 וותרו על העצירה בעמוד .20 שמרו זמן למקרא, לכפולה, לשני העמודים האחרונים, לתגובה המסכמת ולתפילה.

אינטרנט:

esther.gappjunction.com/he

סרקו כדי להכיר את האתר. בחרו התחברות או יצירת חשבון, ואחר כך קריאת אסתר לחוברות הדיגיטליות הזמינות. בעת יצירת חשבון, שמרו את מפתח השחזור שלכם.

הנחיית המחצית הראשונה

קראו את 3:1–5 לפני תחילת הקומיקס. עמודים 1–10 הם הרקע שהעיבוד מדמיין לקידומו של המן, ולא פרק מקראי חסר. השתמשו במספרי עמודי הסיפור המודפסים במדריך זה.

עמודים	לשים לב ולהבחין	שאלה או הנחיה קצרה
1–3	המן פותר בעיית תשלום ממשית. מרדכי בודק רישום שנוי במחלוקת ומשלים את העבודה. שני האירועים ופרטי התפקידים המדויקים הם המצאות.	עצירה אחרי 3: "הצרכים של מי מקבלים מענה בסצנות האלה? מה עושים שני הגברים בסמכות שיש להם?" קבלו שתי תשובות.
4–5	המן מקבל גישה ישירה; אסתר מקבלת אורחים ומפנה זמן לשרי. האירוח, הפרי החמוץ והשיחות הם תוספות.	תנו לחום ולהומור מקום. שאלה קצרה: "מה אסתר זוכרת על האנשים סביבה?" אל תהפכו כל מעשה חסד לניבוי של העלילה.
6–9	ורדון מגן על העובדים; המן מסיט את האספקה לדרך אחרת, אך משמיט מדיווחו את הסיבה הבטיחותית. אחשוורוש מפטר את ורדון. כל רצף הגשר הזה הוא המצאה.	עצירה אחרי 9: "איזו עובדה הושמטה? מה עלתה ההשמטה הזאת לוורדון? במה שונה הרישום של מרדכי?"
10–11	הקומיקס מציג דיווחים המועברים דרך המן, ואז מגיע לקידום המקראי (3:1). ספר דברי הימים הסגור מזכיר את 2:23.	אל תגלו את תפקידו העתידי של ספר דברי הימים. שאלו רק על מה שהקורא כבר יודע: שירות נרשם, ואדם אחר מקבל כעת דרגה.
12–13	הצו המלכותי להשתחוות, הלחץ היומיומי וזהותו היהודית של מרדכי באים מ־3:2–4. סצנות התפירה, שמות העמיתים והמילים "נמוך יותר" הם תוספות.	התמקדו באנשים הנתונים ללחצים שונים. בגאי חושש מההשלכות עבורו; החרדה המדויקת שלו היא פרשנות של העיבוד.

עצירה של שבע דקות בכפולה

הציגו יחד את עמודי הסיפור 14–15 ככפולה פתוחה. קראו את שני חילופי הדברים העליונים, ואז השאירו את העימות התחתון בשקט. תנו לקבוצה דקה שקטה להתבוננות לפני שמזמינים שניים או שלושה קולות.

- מה נראה שכל אחד מן הגברים רוצה? אילו חלקים בתשובתכם באים מן המילים, ואילו מן האיור?
- היכן אתם רואים כוח, פחד, גאווה או נחישות? אילו לחצים עשויים להרגיש הפקידים המתבוננים?
- מה פסוק 5 אומר בפועל על המן? מה המספר אינו אומר על שיקוליו הפנימיים של מרדכי?

חזרו בקצרה ל־3:2,4–5. המקרא מציין את הסירוב, הזהות היהודית, הראייה והזעם. מילות העימות המדויקות ובימויו החזותי הם המצאה. מעבר: "עכשיו נקרא כיצד כעסו של אדם אחד מגיע אל מעבר לאדם אחד."

רגישות בקבוצה

המחצית השנייה הערב מתארת צו להרוג את העם היהודי כולו, לרבות ילדים. קראו אותו בכובד ראש. מותר לא להשתתף או לקחת רגע. הזמינו התבוננות בסיפור; חשיפה אישית היא רשות. אם משתתף מספר דבר כואב, הקשיבו והציעו שיחה פרטית לאחר המפגש.

הנחיית המחצית השנייה

קראו את הכריכה האחורית, 3:6–15, בשעה 19:56. המשיכו בקומיקס בעמוד הסיפור 16. התמקדו בקטע ובאנשים; תשובות עובדתיות קצרות יכולות להמתין עד אחרי זוג העמודים האחרון.

עמודים	לשים לב ולהבחין	שאלה או הנחיה קצרה
16–17	הקומיקס נותן למרדכי מצפון דתי מפורש, פחד ושיחה משפחתית על אגג. אסתר פרק 3 מציין זהות יהודית, אך לא את הנאומים האלה. ההתקפה על כל היהודים מופיעה במקרא (3:6).	די במשפט אחד: "הקומיקס בוחר מניע שאפשר לדון בו; המספר מפורש פחות." המן בוחר באלימות נגד קבוצה שלמה; אל תאשימו את המשפחות.
18	הגורל והחודשים הראשון והשנים עשר מופיעים ב־3:7. הכלים והדיאלוג המדויק הם שחזור. בין ניסן לאדר נותרת כמעט שנה עד להתקפה המתוכננת.	הסבירו שפור פירושו גורל, ופורים הם גורלות. אל תגלו את החג שבהמשך ואל תרמזו שהגורל מקנה לתוכניתו של המן הצדקה מוסרית.
19–20	המן מכליל ממחלוקת אחת להאשמות נגד עם שלם. ההצעה, הטבעת וההרשאה המלכותית מופיעות ב־3:8–11.	עצירה אפשרית אחרי 20: "מה המלך צריך היה לשאול לפני שהסכים? מה מתאפשר כשהוא מוסר את החותם שלו?" הסתפקו בשתי תגובות.
21–23	לשון הצו, הכללת הילדים, הביזה, התרגום והחותם מבוססים על 3:12–14. הפקידים הנקראים בשם, העצירה וחילופי הדברים עם השליח הם המצאה.	השאירו את עצירת הפקיד קצרה ולא נוחה. אל תקראו לה התנגדות: בקומיקס הוא ממשיך. מה הופך כאן לשגרה?
24–27	ההכרזה בציבור ומצוקת שושן מופיעות במקרא. הדיווח הפרטי של נריה והמשפחה הם המצאות. יואל מביא הביתה מילים מן ההודעה הציבורית.	עקבו אחר הידיעה: הציבור מקבל את הצו; הקומיקס מספק מקור למידע של מרדכי. בחוברת זו אסתר עדיין לא שמעה עליו.
28–29	אנשי החצר השותים והעיר הנבוכה באים מ־3:15. המשפחה סביב השולחן שלה היא הדוגמה המסוימת של העיבוד.	השאירו את שני העמודים פתוחים יחד. תנו 30–45 שניות שקטות. ואז שאלו: "מה משתנה כשעוברים משולחן אחד לאחר?" עצרו לפני פרק 4.

ניצול שמונה הדקות האחרונות

הקדישו כשלוש דקות לשני השולחנות. שאלו חווייתו של מי נשארה עם המשתתפים ומה המקרא מספק. הקדישו שלוש דקות לשאלת יישום אחת, ואז תנו דקה שקטה לכתיבת תגובה בדף למשתתפים. בדקה שנותרה, הקשיבו לשתי תגובות קצרות.

שאלת סיום: "היכן ייתכן שעליי לשמוע תמונה מלאה יותר, לערער על הכללה פוגעת או להישאר קרוב לאדם שפוחד?" תנו למשתתפים לבחור מעשה ממשי אחד של דאגה כנה, במקום להבטיח עימות דרמטי.

סיום בתפילה

"אלוהים, עזור לנו לראות את האנשים שהמילים וההחלטות שלנו נוגעות בהם. תן לנו ענווה לשמוע תמונה מלאה יותר, אומץ לומר אמת וסבלנות להישאר לצד מי שפוחדים. שמור עלינו מכעס שהופך שכנים לאויבים. למד אותנו להשתמש בהשפעה שלנו בהתחשבות, גם כשעדיין איננו רואים את התוצאה. אמן."

כללו את בקשות התפילה של הקבוצה עצמה. החוברת הבאה פותחת את התגובה באסתר פרק 4; השאירו את המהלך הזה למפגש שלו.

הערות למורה על הטקסט והפרשנות

להיעזר בד״ר קריסי כמדריך

בתמליל שסופק, הדיון בפרק 3 מתחיל מעט לפני הסימון 25:00 ונמשך לקטע הבא. להכנה, התחילו במילים ״Now, chapter three״ ועצרו במבוכת העיר, לפני פרק .4 הטווח המועיל המשוער הוא דקות .28–24 הדיון באגג מופיע בהמשך, אחרי הסימון 55:00; ההרצאה הרחבה הזאת כוללת אירועים מרכזיים מאוחרים יותר.

תרומה שכדאי לשמור	הסתייגות למפגש הערב
לסירוב פומבי יש מחיר. קריסי מקשר אותו לנאמנות לאלוהים.	אסתר 3:4 מציין את זהותו היהודית של מרדכי, ולא טיעון מלא על פולחן. הנאום בקומיקס על החובה לאלוהים הוא עיבוד של פרשנות.
ההצעה הופכת עם שלם למטרה ומשתמשת בהבטחת רכוש כתמריץ.	הגדירו בבירור את היקף רצח העם ואת השנאה ליהודים. הימנעו מטענה שאפשר להוכיח שזו התוכנית הראשונה מסוגה בתולדות העולם.
אגג ושאול מעניקים לסיפור זיכרון מקראי קדום יותר.	שמואל א פרק 15 אינו מספר על משפחה שנמלטת ואינו נותן את מלוא שושלתו של המן. הסבר התמליל על הישרדות המשפחה חורג מן הפסוקים האלה.
אפשר להרהר בדאגתו של אלוהים גם כששמו אינו נאמר.	השגחה היא קריאה תאולוגית. אסתר פרק 3 אינו מסביר כל אירוע כפעולה ישירה של אלוהים ואינו מבטיח שמצפון ימנע סבל.

התמליל נעזר בבינה מלאכותית וסימוני הזמן בו משוערים; נסחו את תוכנו במילים שלכם במקום להציג את הנוסח כציטוט מאומת. אל תכניסו לסיום הערב את הסבריו על המשך המגילה.

קריאות נוספות המעשירות את השיחה

קריאה נוצרית מסורתית: מצפון לפני אלוהים, סכנת הגאווה והשגחה בעת איום. פתחו את הנושאים דרך הקטע, במקום לראות בכל שיחה שנוספה פסוק המוכיח טענה.

קריאה יהודית וספרותית: מוצאו של מרדכי מבנימין ומקיש, והכינוי ״האגגי״ של המן, מזכירים את שאול ואגג. בולט גם הניגוד בין שירותו הקודם של מרדכי לקידומו הלא מוסבר של המן. אלה דפוסים טקסטואליים משמעותיים; ההסבר באמצעות התבואה והגשר הוא סיפור סיבתי חדש של הקומיקס.

הערות NET Bible והערת USCCB על 3:2 מכירות בכך שסיבת הסירוב אינה מפורטת במלואה. דוד משתחווה לשאול בשמואל א ,24:8 ולכן אין לומר שיהודים מעולם לא השתחוו לבני אדם. יש קוראים המדגישים פולחן, ואחרים את זיכרון עמלק או את הזהות הקהילתית.

הבהרת האחריות

המגילה קושרת את זעמו של המן לסירוב, אך המן מחליט להרחיב את העימות ואחשוורוש מאשר את הצו. היהודים המאוימים הם קורבנותיו. עימות מקראי מן העבר אינו הופך ילדים לאשמים ואינו נותן כלל להתייחס לעם בן זמננו כאויב.

תשובות ורקע שכדאי להכין

כמה מן הפתיחה מופיע במקרא

המקרא עובר מן האזהרה המתועדת ב־2:23 לקידומו של המן ב־3:1 בלי להסביר מדוע קודם. עמודי הסיפור 10–1 מספקים קטע מקשר מדומיין ונרחב. התשלום שלו לנהגים עוזר; ההשמטה המאוחרת שלו פוגעת בוורדון. אף אחד מן האירועים אינו אירוע פרסי שהוכח באופן עצמאי.

מה מוסיפה הארכאולוגיה

הארמון ושרידי המנהל שנחפרו בשושן מבססים את הרקע. ארכיון ביצורי פרספוליס מציג מוסדות פרסיים ממשיים שניהלו מזון והשתמשו בחותמות; הוא בא מאתר אחר וברובו מתקופת מלכות מוקדמת יותר. הוא תומך ברקע המנהלי, ולא בטופסי הנייר המדויקים, בנוהל הגשר או בפקידים הנקראים בשם בקומיקס. אל תקדישו לכך יותר מדקה, אלא אם נשאלתם.

מה תאריך ההתקפה המתוכנן

התאריך המקראי הוא 13 באדר; הצו נכתב ב־13 בניסן בשנתו השתים עשרה של אחשוורוש (3:7,12–13). לפי הזיהוי המקובל עם חשיארש, הערות NLT המודפסות נותנות את 17 באפריל 474 לפנה״ס ואת 7 במרץ 473 לפנה״ס. הציגו אותם כהמרות לוח השנה של אותה מהדורה. מהכתרת אסתר עד הטלת הגורלות חולפות כארבע שנים ושלושה חודשים, ולא עוד ארבע שנים אחרי הסצנות המוקדמות של הקומיקס.

האם המן שילם את הכסף ומהיכן השיג אותו

פסוק 9 מדווח על הבטחה; הוא אינו מתאר העברה שבוצעה או את מקור הכסף. פסוק 11 מפורש בדרכים שונות בתרגומים ובפירושים. קראו את נוסח NLT שסופק והשאירו את החשבונאות פתוחה. הימנעו משווי מקביל בדולרים של ימינו או מהצגת ההשערה שמקור הכסף ברכוש מוחרם כעובדה מפורשת.

מדוע אלוהים מוזכר בקומיקס אך לא בקטע

השיחה המשפחתית נותנת קול לפרשנות האמונה והמצפון של העיבוד. זהו דיאלוג שנוסף. הנוסח העברי של מגילת אסתר אינו נוקב במפורש בשם אלוהים, ואילו מהדורות הכוללות תוספות יווניות מכילות תפילות מפורשות. אפשר לדון בדאגתו הנסתרת של אלוהים בלי לשנות את מה שהקטע אומר בפועל.

האם לקרוא למרדכי אמיץ או פזיז

הזמינו את הקבוצה לחשוב על המחיר ועל ההסבר המצומצם. קריאות מסורתיות מכבדות את מצפונו; הסיפור גם מציג תוצאות מפחידות. בחוברת זו הוא אינו צופה מראש את הצו. אל תהפכו ביטחון משוער במניעיו לתנאי ללמידה מן הקטע.

מקורות וקריאה נוספת

קומיקס ומקרא: מהדורת הדפוס של חוברת 3, גרסה v3.5.1, שנשלחה ב־15 באוקטובר; טקסט NLT והערותיו שסופקו בה כוללים את אסתר 3:1–15. מספרי העמודים לאורך המדריך הם מספרי עמודי הסיפור המודפסים. ד״ר ביל קריסי: התמליל שסופק, Book of Esther; הדברים מנוסחים כאן במילים אחרות וסימוני הזמן משוערים.

הערות על אסתר פרק 3 (USCCB) | הערות על אסתר פרק 3 (NET Bible) | הארכאולוגיה של שושן (UNESCO) | רישומי פרספוליס (Stolper, עמ׳ 92–102)

השוואה נוספת: הרב יונתן גרוסמן, The Attempted Rebellion Against the King, and the Promotion of Haman (ישיבת הר עציון). המאמר מפתח את הקשר הספרותי בין קיש לאגג; זו קריאה פרשנית.

קריאת הפרשנות הספרותית היהודית

בהשוואה למהדורות הכוללות תוספות יווניות, השתמשו בפרקים הממוספרים של הסיפור העברי. כאן מובאות הפניות למקרא; קראו את קטע NLT שסופק בקומיקס או בספר המקרא שלכם.